

LUND UNIVERSITY

Mitt allvar togs som skämt

Jonung, Lars

Published in:
Handbok i Lundaandan

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Jonung, L. (2021). Mitt allvar togs som skämt. I G. Bexell, & P. Lindström (Red.), *Handbok i Lundaandan : om den finns* (s. 74-76). (Lunds Universitetshistoriska Sällskaps årsbok).

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LARS JONUNG

Mina skämt togs på allvar – och allvar som skämt

☛ Lars Jonung (f 1944) är professor emeritus i nationalekonomi vid Lunds universitet. Som professor vid Handelshögskolan i Stockholm, som rådgivare till statsminister Carl Bildt på Rosenbad och som rådgivare till EU-kommissionen i Bryssel lärde han sig att lundaandan finns bara i Lund.

Det var på den tiden då nästan alla på institutionen samlades i seminarierummet för morgonkaffet och eftermiddagskaffet. Denna dag var speciell. Den nyblivne riksdagsmannen och tillika professorn vid institutionen hade just återvänt från en studieresa med något riksdagsutskott till Paris. Besöket på en fransk förskola, en école maternelle, hade gjort djupt intryck på honom. Ungefär så här flöt lovorden: »Barnen satt som små ljus vid dukade bord där flera rätter serverades till lunch. De var lydiga och väldisciplinerade. Personaltätheten var låg. Ordning och effektivitet härskade.» Budskapet var klart: detta var en modell för Sverige.

Alla verkade imponerade. Vad fanns att tillägga? Så kom en replik från en annan professor som just bott i Paris: »Ja, se sen hur det går. När dessa välartade elever kommer till universitetet går de ut en masse för att demonstrera, river upp och kastar gatsten, sätter eld på bilar, slåss mot polisen och gör revolt!«

Seminarierummet ekade av skratt. Den svarslöse riksdagsmannen, utbildad i Uppsala, sjönk ihop såsom en sufflé inte ska göra.

Denna replik använder jag när jag vill beskriva lundaandan. Snabb, humoristisk, insiktsfull, träffande, relevant, med en klar poäng, kritisk till det högtravande, kritisk mot auktoriteter, kritisk mot makten – i synnerhet den som kommer från Stockholm – inte elak, inte skrytsam, inte självförhärligande.

Detta är min definition av lundaandan. Under mer än tjugo år insöp jag lundaandan vid långa och många diskussioner i seminarierummet, på Athen och vid gemensamma luncher på alla möjliga näringsställen i Lund; Gambrinus, Sodom, Petri Pumpa och allt vad de hette på den tiden.

Först när jag lämnade Lund insåg jag att lundaandan bara finns i Lund. Tio år i Stockholm och tio år i Bryssel drev hem denna insikt – ibland under besvärande omständigheter. Min fru förklarade för mig då och då att hon upprört fått höra:

»Din man tycker så här.« Och hon tvingades då klargöra: »Han bara skämtar – för så skämtas det i Lund!«

Jag lärde mig med tiden att risken var stor att mina skämt togs på allvar och mitt allvar togs som skämt – när jag var långt från Lund.

En gång vid professorskollegiet på Handelshögskolan meddelade rektorn att det var problem med de stipendier som skulle delas ut. Genom inflationens härjning hade stipendiernas värde urholkats. Vad skulle man göra?

Mitt svar var enkelt. Låt oss indexera stipendierna till lämpligt prisindex så är problemet ur världen. Det är den självklara lösningen för en nationalekonom, i synnerhet för mig som haft en handledare som prisat indexeringens fördelar i en inflationistisk värld.

Men mitt svar väckte mest munterhet. Rektorn replikerade: »Du har ett särskilt sinne för humor.« Ja, så kunde det gå när jag var allvarlig.

Ibland kunde det gått ännu värre. En annan gång deltog jag i ett internt möte på Rosenbad i rollen som statsministerns ekonomiske rådgivare. Mötet handlade om planerna på det kommande europeiska valutaområdet. Och en av deltagarna kom från den franska ambassaden. Jag ville avsluta mitt torra inlägg om de historiska erfarenheterna av valutaunioner med en humoristisk twist. En gemensam valuta kräver disciplin inom varje land för att valutan ska fungera. Så var fallet med den skandinaviska valutaunionen men inte med den latinska en gång i tiden. Och vad säger det om dagens Europa? Jo, demonstrationer på gatan får inte bli ett hot mot en gemensam valuta. Kanske hade jag omedvetet minnet av effekterna av école maternelle i Lund många år tidigare?

Några dagar senare fick jag en vänlig varning. Det är inte lämpligt att uttrycka sig som jag gjort. Sveriges goda relationer med andra länder får inte riskeras av akademisk skämtsamhet – dvs av lundalynnet.

När jag sedan hamnade i EU-kommissionen i Bryssel som vetenskaplig rådgivare fick jag lära mig att lundaandan måste tyglas i en miljö där skämt om chefen och verksamheten inte är comme-il-faut. Ett skämt från en nationalitet kunde lätt bli ett oförskämt för andra.

Låt mig illustrera. Vi som fungerade som rådgivare var en gång samlade för att diskutera den senaste allvarliga krisen för EU-samarbetet. När mötet skulle avslutas – utan att någon ljusning syntes – tog den brittiske kollegan till orda: »Visst är en allvarlig kris på gång men vi måste notera att på åtminstone ett område är Kommissionen framgångsrik.« Han gjorde en konstpaus så att alla kunde fundera på vilken pakt, lag eller överenskommelse som fungerade väl.

Så kom avslöjandet: »The internal mail system is very punctual!« Ett skämt i bästa lundaanda fast avfyrat av en kollega från Oxford. Jag brast ut i skratt men

några kollegor var försiktigare. De väntade med sin reaktion tills chefen visat sin uppskattning.

Även som pensionär har jag hamnat i bryderi på grund av lundaandan. Tillsammans med en yngre lundaforskare publicerade jag för några år sedan en debattartikel. Vi beskrev där en framstående svensk forskares kritik av Riksbankens politik som ett drama i fyra akter där hans komplott föreföll hämtad ur en opera. Ett effektivt och pedagogiskt sätt att avslöja svagheterna i en konspiratorisk tolkning av den svenska penningpolitiken.

Artikeln publicerades den dag som jag och föremålet för min teatrala analys råkade vara på samma konferens utomlands. Han blev rosenrasande. En annan professor, med rötter i Lund, ryckte ut för att förklara. Du måste förstå att detta är ett skämt sa hon. Det var som att hälla bensen på brasan. Jag var ingen seriös forskare. Han sa upp bekantskapen med argumentet: »Man skämtar inte om arbetslösheten.«

I mitt stilla sinne sa jag att i Lund skämtar man om allt, till och med om arbetslösheten. Det ligger i lundaandan.

Jag kom till Lund år 1965. Då fanns ett Athen där »alla« samlades och kunde träffas. Nu mer än ett halvt sekel senare undrar jag om den lundaanda jag mötte finns kvar. Universitetet och staden har vuxit långt över gårdagens gränser. Nya och större studentkullar har strömmat till. Universitetet är splittrat på många fakulteter, skolor och yrkesutbildningar. Finns det någon gemensam anda som genomsyrar denna segmenterade utbildningskoloss på Lunds forna leråkrar?

Jag är först rädd att svaret är nej. När jag idag försynt frågade en yngre forskare vid institutionen hur han såg på lundaandan, blev svaret helt oförstående. Vad är det för något? Är det den dåliga luften i Lund? Men samtidigt som jag hamrar på tangentbordet ikväll gör tv-apparaten reklam för ett program av en komiker upp vuxen i Lund. Han ska tydligen försöka exportera lundahumor till Indien. En annan påannonsering gäller det klassiska programmet Fråga Lund med en lundensisk humorknorr. Och i brevlådan ligger en broschyr om årets version av Humorfestivalen, nu med en engelsk titel: Lund Comedy Festival, störst i landet och i Norden.

Aha! Så slår det mig. I dagens globaliserade värld går lundaandan på export. Den lever och expanderar bortom seminarierummet, Athen och Gambrinus. Kanske blir följden att min humor blir uppskattad när jag i framtiden rör mig utanför Lund?

Den som överlever får se. ■

